

GENEZA I WOJNY ŚWIATOWEJ

1. Rozwój gospodarczy a spory kolonialne

- zaostrzenie sporów konkurencyjnych – walka o surowce i rynki zbytu
- wprowadzenie wysokich celi na towary importowane = eksport własnych towarów tylko do kolonii

2. Spór o dominację na Bliskim Wschodzie

a) kryzys Imperium Otomańskiego

- państwo utraciło swoje tereny na Bałkanach
- o wpływy w Imperium rywalizowała Rosja (cieśniny czarnomorskie), W. Brytania (ropa w Iraku), a później Niemcy

c) zmiana polityki zagr. Wilhelma II w sprawie Bliskiego Wschodu – wzrost zainteresowania Niemiec

- cesarz odbył podróż na Bliski Wschód
- cesarz ogłosił wzięcie pod protekcję 300 mln muzułmanów
- Niemcy nawiązały ścisłe kontakty gosp. z Turcją
- Niemcy zajęły się uzbrajaniem i szkoleniem armii tureckiej
- Niemcy rozpoczęły budowę linii kolejowej Berlin – Stambuł – Bagdad

3. Spory Niemiec z Francją i W. Brytanią

- Francja chciała odzyskać Alzację i Lotaryngię, które utraciła po wojnie francusko pruskiej. Chciała również zwiększyć swoje wpływy w Afryce.
- Wilhelm II zainicjował **Weltpolitik** (polityka światowa), której celem było przekształcenie Niemiec w mocarstwo światowe, co zagrażało interesom brytyjskim. Po fiasku próby porozumienia W. Brytania musiała zrezygnować ze **splendid isolation** i zaczęła szukać sojuszników

4. Przymierza polityczno – militarne – Upadł stary system sojuszy ze względu na konflikty między państwami. Mocarstwa szukały nowych sojuszników, których interesy nie kolidowałyby z ich własnymi albo miały wspólnych wrogów.

a) **Trójprzymierze – Niemcy, Włochy, Austro – Węgry.**

Niemcy i Włochy chciały zmienić istniejący podział świata. Najpóźniej przystąpiły do walki o kolonie i chciały odebrać je Francji i Wielkiej Brytanii. Austro – Węgry dążyły do ekspansji na południe Płw. Bałkańskiego co było sprzeczne z interesem Rosji i Wielkiej Brytanii.

- 1879 – sojusz Niemiec i Austro – Węgier
- 1882 – sojusz Niemiec i Włoch

b) **Trójporozumienie – Francja, Rosja, Wielka Brytania.**

Blok ten powstał na podstawie trzech układów:

- **1893/1894** – układ francusko – rosyjski (skierowany przeciwko Niemcom i Austr-Węgrom). Francja udzieliła Rosji pożyczki; wyszła z izolacji, w którą wepchnęły ją Niemcy po wojnie francusko – pruskiej.
- **1904** – układ brytyjsko – francuski – **entente cordiale** = serdeczne porozumienie. Podział stref wpływów w Afryce - Maroko stało się strefą wpływów Francji, a Egipt Wielkiej Brytanii
- **1907** – układ rosyjsko – brytyjski – rozwiązano sprzeczności w Azji. Po wycofaniu się Wielkiej Brytanii Tybet stał się neutralny. Wielka Brytania uzyskała protektorat nad Afganistanem, a Persje podzielono na trzy strefy: ang., ros. i neutralną.

- c) **Francja i W. Brytania** zawarły **tajne porozumienie z Włochami** – Włosi zrezygnowali z opanowania Tunezji uzyskując wolną rękę w Libii. Skutek – w 1911 r. Włochy zaatakowały Imperium Osmańskie i zajęły Trypolitanie i Cyrenajkę, Rodos i Wyspy Dodekanazu. Na mocy pokoju Imperium Osmańskie zrzekło się w/w terenów.

4. Konflikt o Maroko

- **I kryzys marokański 1905 – 1906** – był związany z wizytą cesarza Wilhelma II w Tangerze (port marokański). W przemówieniu cesarz zagwarantował sułtanowi Maroka niepodległość. Niemcy zażądały zwołania konferencji międzynarodowej, potwierdzającej niezawisłość sułtanatu. Godziło to w interesy Francji. Zwołano **konferencje do Algeciras (1906)**, na której państwa poparły roszczenia francuskie (z wyjątkiem Austro – Węgier).
- **II kryzys marokański 1911 – 1912** – był związany z niemiecką demonstracją siły. Niemiecka kanonierka „Panther” wpłynęła do marokańskiego portu w Agadirze. Ostatecznie podpisano **niemiecko – francuską umowę**, na mocy której Niemcy uznały interesy franc. w Maroku, a w zamian Francja udostępniła Niemcom część franc. Konga.
- w 1912 r. Maroko zostało podzielone na dwa protektoraty – franc. i hiszp. Tanger wydzielono jako strefę międzynarodową.

5. Kocioł Bałkański

- rejon niestabilny - wielonarodowy i wieloreligijny, liczne małe państewka dążyły do poszerzenia swojego terytorium kosztem sąsiadów
- obszar rywalizacji Austro- Węgier (anektowała Bośnię i Hercegowinę w 1908) i Rosji (ekspansja pod hasłami pansłowiańskimi; Rosja popierała zjednoczenie Słowian na Bałkanach pod przywództwem prawosławnej Serbii)
- **1912 – 1913 I wojna bałkańska** między Ligą Bałkańską (sojusze Grecji, Serbii, Czarnogóry i Bułgarii), a Imperium Osmańskim. Na jej skutek Turcja utraciła swoje europejskie terytorium. Wojnę zakończył pokój londyński, na mocy którego Imperium Osmańskie utraciło Kretę i większość Bałkanów.
- **1913 – II wojna bałkańska** – wystąpienie Bułgarii przeciwko Grecji i Serbii przerodziło się w wojnę koalicji państw bałkańskich (Rumunia, Czarnogóra, Imperium Osmańskie, Grecja, Serbia) z Bułgarią. Na mocy pokoju w Bukareszcie Rumunia uzyskała południową Dobrudżę, Serbia – północną Macedonię, Grecja – południową Macedonię i część Tracji, a Albania odzyskała niepodległość.
- Austro - Węgry by nie dopuścić do wzmocnienia Serbii utworzyły niezawisłą Albanię

5. Zabójstwo w Sarajewie i początek I wojny światowej

28 czerwca 1914 r. w Sarajewie (Bośnia i Hercegowina) został zaatakowany następca tronu Austro – Węgier Franciszek Ferdynand z małżonką. Zamachu dokonał Gawriło Princip z organizacji „Czarna Ręka” wspieranej przez wywiad serbski. 23 lipca 1914 r. Austro – Węgry wysłały ultimatum do Serbii

6. Wybuch I wojny światowej

28 lipca 1914 r. – Austro – Węgry wypowiedziały wojnę Serbii => ogłoszenie mobilizacji armii rosyjskiej => 1 sierpnia 1914 r. Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji => 3 sierpnia Niemcy wypowiedziały wojnę Francji (sojusznik Rosji) => wkroczenie wojsk niemieckich do Belgii, skąd miano zaatakować Francję => W. Brytania zażądała wycofania wojsk z Belgii (była gwarantem niepodległości Belgii) => 4 sierpnia 1914 r. W. Brytania wraz z dominiami wypowiedziała wojnę Niemcom.